

فصل ۵

معادن

مقدمه

آمار و اطلاعات ارائه شده در این فصل از نتایج «آمارگیری از معادن در حال بهره برداری» که توسط مرکز آمار ایران اجرا و منتشر می شود و نیز از آمارهای ثبتی اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان البرز استفاده شده است. لازم به ذکر است در طرح آمارگیری از معادن در حال بهره برداری کشور، معادن شن و ماسه به روش نمونه گیری و سایر معادن به صورت سرشماری، مورد آمارگیری قرار می گیرند.

تعاریف مفاهیم

معدن: مجموعه کانسار (ذخیره معدنی که بهره برداری از آن اقتصادی می باشد) و ماشین آلات و تسهیلاتی است که به منظور اکتشاف، تجهیز و بهره برداری و کانه آرای از آن کانسار ایجاد شده است. کانه آرای، به تمامی عملیات فیزیکی و شیمیایی که به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله از کانه و یا تفکیک کانه ها از یکدیگر صورت می گیرد، اطلاق می شود.

معدن در حال بهره برداری: معدنی است که دارای مجوز بهره برداری از وزارت صنعت، معدن و تجارت (غیر از معادن شن و ماسه) و یا شهرداری ها و فرمانداری ها (برای معادن شن و ماسه) بوده و نیز در سال آمارگیری، حداقل به مدت ۳۰ روز به صورت پیوسته یا ناپیوسته، مجموعه ای از عملیات استخراج (در پاره ای از موارد همراه با کانه آرای)، به منظور به دست آوردن کانه قابل فروش در آن انجام گرفته باشد.

مدیریت خصوصی: مدیریتی است که توسط افراد یا مؤسسات خصوصی اعمال می شود.

مدیریت عمومی: مدیریتی است که توسط وزارتخانه ها، سازمان های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، بانک ها، شهرداری ها و سایر مؤسسات بخش عمومی اعمال می شود.

شاغلان: تمامی افرادی هستند که در داخل یا خارج معدن به صورت تمام وقت یا پاره وقت برای معدن کار می کنند. شاغلان از نظر وظیفه ای که به عهده دارند به دو گروه شاغلان خط تولید (ماهر و ساده) و سایر شاغلان (اداری، مالی و خدماتی) تفکیک می شوند. شاغلان ماهر خط تولید: کارکنانی هستند که به اعتبار دانش فنی و تجربه ای که کسب کرده اند، توانایی انجام یک قسمت از کار فنی

خط تولید را داشته باشند، مانند مهندسان، تکنیسین های فنی، استادکاران، سرکارگران، کارگران ماهر، تعمیرکاران و رانندگان. **شاغلان ساده خط تولید:** کارکنانی هستند که شغل مورد تصدی آنان در خط تولید نیاز به تعلیم و کسب مهارت ندارد، مانند: کارگران ساده، باربران و بارگیران.

سایر شاغلان (اداری، مالی و خدماتی): کارکنانی هستند که به امور دفتری، اداری، مالی و خدماتی معدن و یا دفتر مرکزی، اشتغال داشته و به طور مستقیم در امر استخراج و تولید دخالت ندارند.

در ارائه آمار شاغلان، توضیح این نکته ضروری است که در محاسبه از روش "متوسط تعداد شاغلان در سال" استفاده شده است.

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران: رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۴- کشاورزی، جنگلداری و شیلات".

تولید مواد معدنی: مجموع مواد معدنی حاصل از یک رشته فعالیت استخراج است که به اشکال گوناگون قابل عرضه به بازار می باشد. شایان ذکر است که در بعضی از رشته فعالیت ها یا معادن، مواد معدنی به همان صورتی که از کانسار استخراج می شود، عرضه می گردد در صورتی که در بعضی دیگر از رشته فعالیت ها یا معادن، مواد استخراج شده پس از انجام عملیات فیزیکی یا شیمیایی لازم به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله، تفکیک کانه ها و یا افزایش عیار ماده خام، به بازار عرضه می شود. ضمناً در یک رشته فعالیت، ممکن است چند ماده معدنی به دست آید، مثلاً در رشته فعالیت استخراج سنگ مس، مواد معدنی سنگ مس، کنسانتره مس و کنسانتره مولیبیدن از تولیدات رشته فعالیت مذکور به حساب می آیند.

ارزش تولیدات: ارزش مواد معدنی استخراج شده و ارزش ضایعات قابل فروش مواد معدنی به قیمت تولید کننده یعنی قیمت فروش به مشتریان در محل معدن است.

سرمایه گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه ای): رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۴- کشاورزی، جنگلداری و شیلات".

ارزش افزوده: عبارت از ارزش دریافتی ها (ستاندها) منهای ارزش پرداختی ها (داده ها) است.

استخراج، بهره‌برداری و فروش مواد استخراج شده از معادن فعالیت دارد.

گزیده اطلاعات

استان دارای ۲۴ معدن می باشد که بیشترین آنها معادن استخراج شن و ماسه است، بیشترین شاغلان این بخش مربوط به شاغلان ماهر در خط تولید است .

۷۸ درصد ارزش افزوده این بخش مربوط به معادن استخراج شن و ماسه و ۱۹ درصد آن مربوط به معادن استخراج سنگ آهک است. بیشترین سرمایه گذاری در این بخش روی ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری صورت گرفته و برابر ۸۶ درصد کل سرمایه گذاری است. ارزش تولید معادن نسبت به سال قبل با حدود ۱۱ درصد افزایش در ارزش با ۱۱ درصد کاهش در مقدار تولید را به همراه داشته است.

ارزش دریافتی‌ها (ستانده‌ها): عبارت از ارزش تولیدات مواد معدنی، ضایعات قابل فروش مواد معدنی، ساخت و تعمیر اساسی اموال سرمایه‌ای توسط شاغلان معدن و سایر دریافتی‌های معدن است که شامل دریافتی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین‌آلات آزمایشگاه و... می‌باشد.

ارزش پرداختی‌ها (داده‌ها): عبارت از ارزش مواد، ابزار و وسایل کار کم‌دوام، سوخت مصرف شده، آب و برق خریداری شده و سایر پرداختی‌ها است که شامل پرداختی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین‌آلات، آزمایشگاه و... می‌باشد.

شرکت تعاونی: رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۴- کشاورزی، جنگلداری و شیلات".

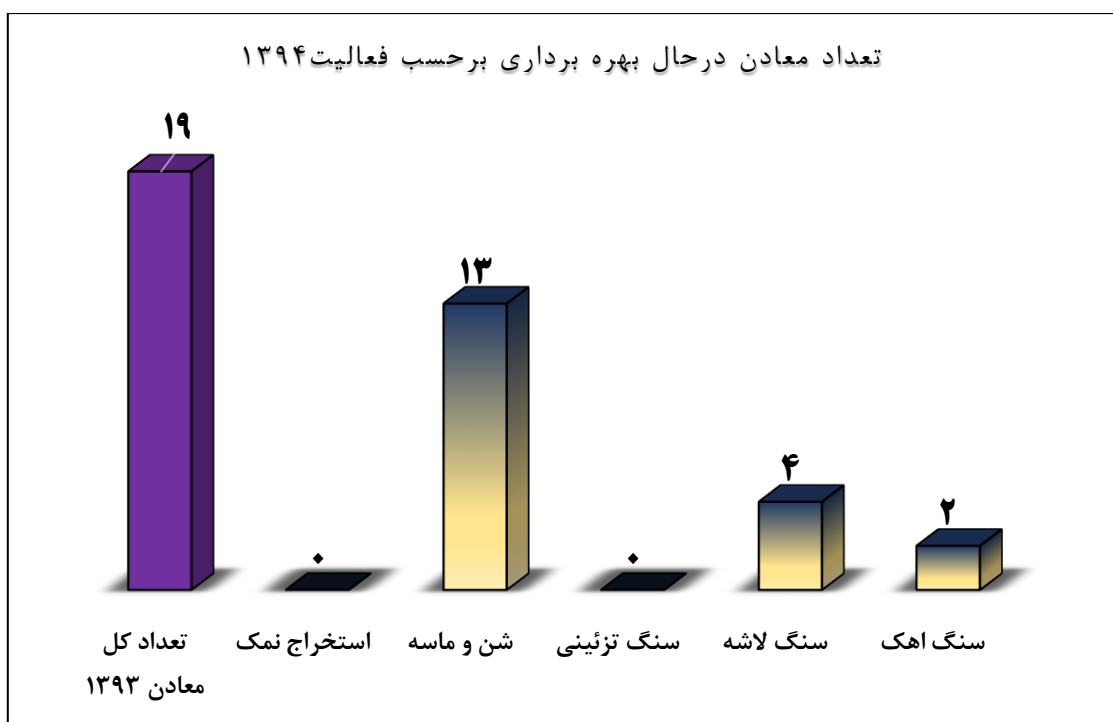
شرکت تعاونی معدنی: نوعی شرکت تعاونی است که در زمینه

۵-۱- مشخصات عمومی معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران (هزار ریال)	تعداد شاغلان	تعداد معادن			سال و فعالیت
		مدیریت خصوصی	مدیریت دولتی	جمع	
۳۶۹۲۵	۴۷۶	۰	۳۰	۳۰	۱۳۹۰
۳۳۴۱۴	۳۵۷	۱۷	۰	۱۷	۱۳۹۱
۴۷۱۷۵	۳۶۰	۱۸	۰	۱۸	۱۳۹۲
۴۲۰۱۸	۳۴۱	۱۹	۰	۱۹	۱۳۹۳
۷۱۸۹۲	۴۸۶	۱۹	۰	۱۹	۱۳۹۴
۰	۰	۰	۰	۰	استخراج نمک
۷۱۸۹۲	۴۸۶	۱۹	۰	۱۹	استخراج سنگ و شن و ماسه
۶۲۸۵۰	۴۳۰	۱۳	۰	۱۳	استخراج شن و ماسه
۰	۰	۰	۰	۰	استخراج سنگهای تزئینی
۲۱۲۳	۱۷	۴	۰	۴	استخراج سنگ لاشه
۶۹۱۹	۳۹	۲	۰	۲	استخراج سنگ آهک

مأخذ: مرکز آمار ایران. (ر. م).

نمودار ۵-۱

مبنا جدول ۵-۱

۵-۲- تعداد معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت و نوع استخراج

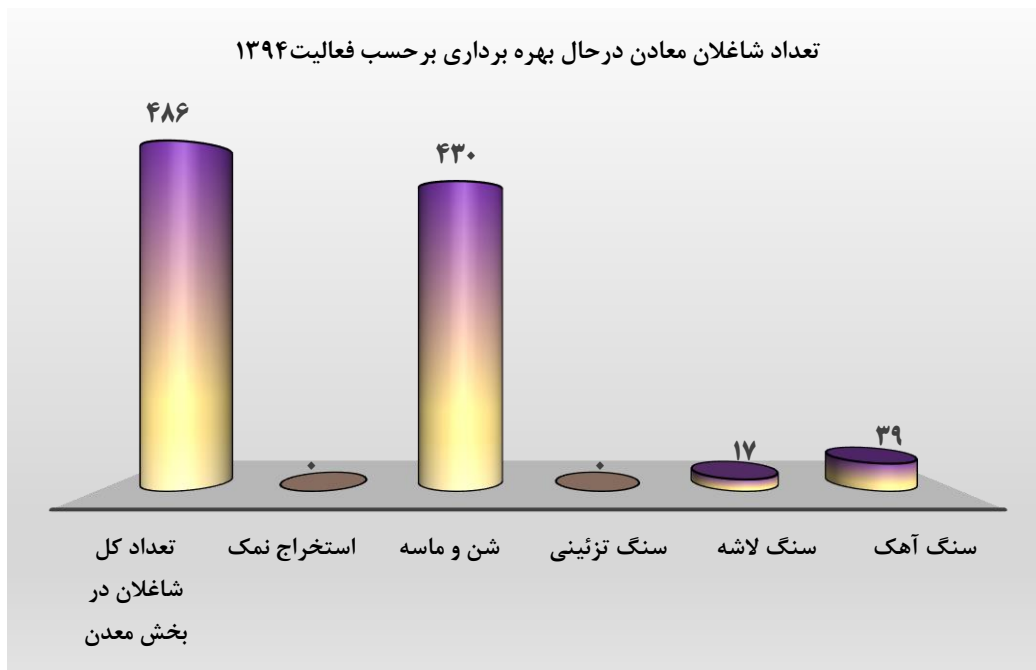
سال و فعالیت	جمع	استخراج روباز	استخراج زیرزمینی
۱۳۹۰	۱۷	۱۷	۰
۱۳۹۱	۱۷	۱۷	۰
۱۳۹۲	۱۸	۱۸	۰
۱۳۹۳	۱۹	۱۹	۰
۱۳۹۴	۲۴	۲۴	۰
استخراج نمک	۰	۰	۰
استخراج سنگ و شن و ماسه	۲۴	۲۴	۰
استخراج شن و ماسه	۱۹	۱۹	۰
استخراج سنگهای تزئینی	۰	۰	۰
استخراج سنگ لاشه	۳	۳	۰
استخراج سنگ آهک	۲	۲	۰

مأخذ: مرکز آمار ایران. (ر. م.).

۵-۳- تعداد شاغلان معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت

سال و فعالیت	جمع	کارکنان خط تولید		سایر کارکنان (اداری، مالی و خدماتی)
		ساده	ماهر	
۱۳۹۰	۴۷۶	۱۵۳	۲۱۴	۱۰۹
۱۳۹۱	۳۵۶	۱۲۳	۱۶۱	۷۲
۱۳۹۲	۳۶۰	۱۲۱	۱۴۲	۹۷
۱۳۹۳	۳۴۱	۹۱	۱۵۳	۹۷
۱۳۹۴	۴۸۶	۱۱۶	۲۱۳	۱۵۷
استخراج نمک	۰	۰	۰	۰
استخراج سنگ و شن و ماسه	۴۸۶	۱۱۶	۲۱۳	۱۵۷
استخراج شن و ماسه	۴۳۰	۱۰۶	۱۷۷	۱۴۷
استخراج سنگهای تزئینی	۰	۰	۰	۰
استخراج سنگ لاشه	۱۷	۶	۶	۵
استخراج سنگ آهک	۳۹	۴	۳۰	۵

مأخذ: مرکز آمار ایران. (ر. م.).

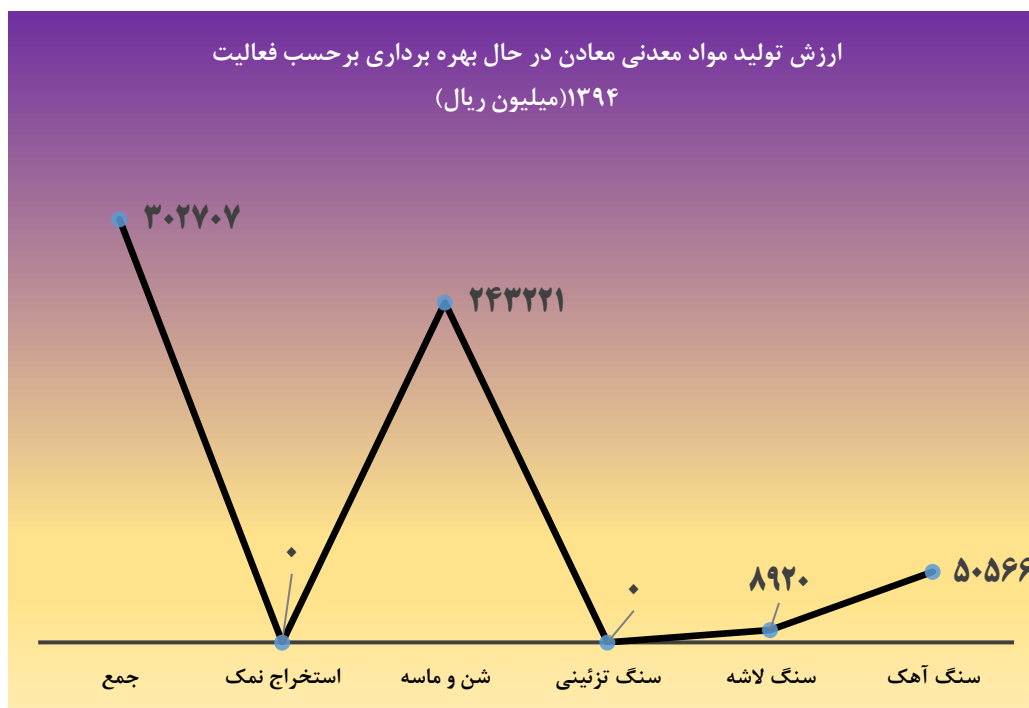

مبنا جدول ۳-۵

۵-۴- مقدار و ارزش تولید مواد معدنی معدن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

ارزش (میلیون ریال)		مقدار (هزارتن)		فعالیت
۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۳	
۳۰۲۷۰۷	۲۸۴۵۳۸	۵۶۸۶	۷۲۱۳	جمع
۰	۰	۰	۰	استخراج نمک
۳۰۲۷۰۷	۲۸۴۵۳۸	۵۶۸۶	۷۲۱۳	استخراج سنگ و شن و ماسه
۲۴۳۲۲۱	۱۵۹۹۱۷	۳۹۶۸	۲۸۲۵	استخراج شن و ماسه
۰	۰	۰	۰	استخراج سنگهای تزئینی
۸۹۲۰	۸۳۱۴	۵۶	۲۸۲۵	استخراج سنگ لاشه
۵۰۵۶۶	۱۱۶۳۰۷	۱۶۶۲	۵۵	استخراج سنگ آهک

مأخذ: مرکز آمار ایران.

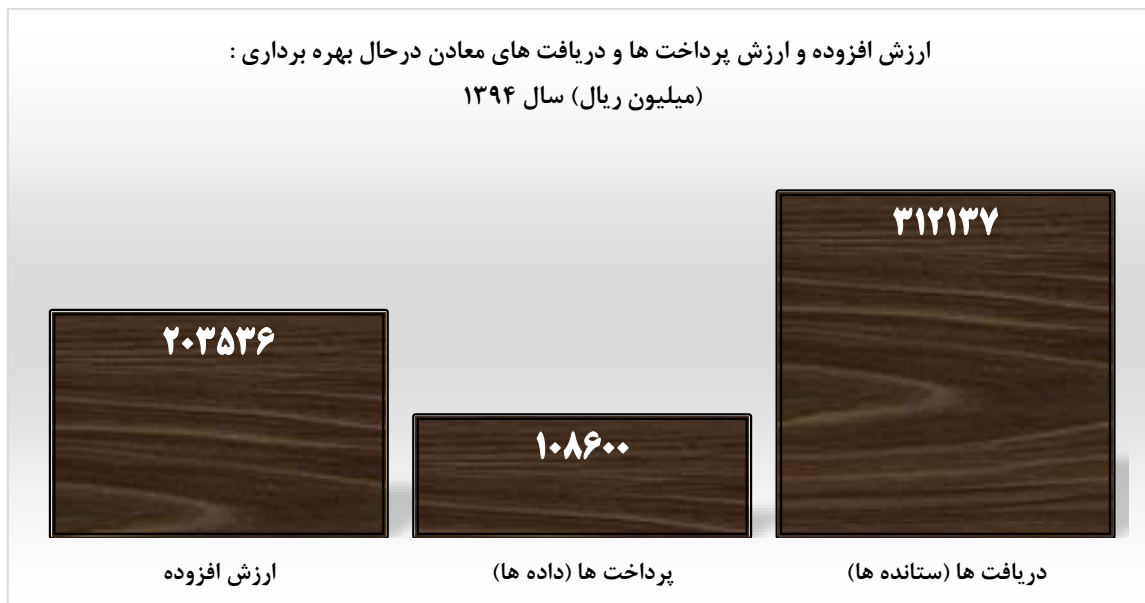
مبنا جدول ۴-۵

۵-۵- ارزش افزوده و ارزش پرداختها و دریافتهای معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت: ۱۳۹۴ (میلیون ریال)

دریافتها (ستاندها)	پرداختها (دادهها)	ارزش افزوده	فعالیت
۳۱۲۱۳۷	۱۰۸۶۰۰	۲۰۳۵۳۶	جمع
۰	۰	۰	استخراج نمک
۳۱۲۱۳۷	۱۰۸۶۰۰	۲۰۳۵۳۶	استخراج سنگ و شن و ماسه
۲۵۱۴۸۶	۹۲۷۲۴	۱۵۸۷۶۱	استخراج شن و ماسه
۰	۰	۰	استخراج سنگهای تزئینی
۹۱۴۹	۳۲۳۹	۵۹۱۰	استخراج سنگ لاشه
۵۱۵۰۲	۱۲۶۳۷	۳۸۸۶۵	استخراج سنگ آهک

مأخذ- مرکز آمار ایران

نمودار ۴-۵

مبنا جدول ۵-۵

۵-۶- سرمایه گذاری معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت و نوع اموال سرمایه ای: ۱۳۹۴ (میلیون ریال)

وسایل نقلیه	ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری	جمع	فعالیت
۲۰۹۱	۷۸۳۱۴	۹۰۷۱۲	جمع
۰	۰	۰	استخراج نمک
۲۰۹۱	۷۸۳۱۴	۹۰۷۱۲	استخراج سنگ و شن و ماسه
۱۲۳۱	۴۲۸۴۴	۵۲۸۶۲	استخراج شن و ماسه
۰	۰	۰	استخراج سنگهای تزئینی
۰	۱۷۴۸	۲۸۶۸	استخراج سنگ لاشه
۸۶۰	۳۳۷۲۲	۳۴۹۸۲	استخراج سنگ آهک

سایر	نرم افزارهای رایانه ای	توسعه و اکتشاف	راه اختصاصی	ساختمان	فعالیت
۶۹۴۹	۱۵۱	۰	۱۰۰۰	۲۲۰۷	جمع
۰	۰	۰	۰	۰	استخراج نمک
۶۹۴۹	۱۵۱	۰	۱۰۰۰	۲۲۰۷	استخراج سنگ و شن و ماسه
۶۹۰۹	۱۵۱	۰	۰	۱۷۲۷	استخراج شن و ماسه
۰	۰	۰	۰	۰	استخراج سنگهای تزئینی
۴۰	۰	۰	۱۰۰۰	۸۰	استخراج سنگ لاشه
۰	۰	۰	۰	۴۰۰	استخراج سنگ آهک

مأخذ- مرکز آمار ایران.

- ستون سایر شامل نرم افزارهای رایانه ای و سایر می باشد.

مبنا جدول ۵-۶

۵-۷- مشخصات عمومی شرکت های تعاونی معدنی در پایان سال (هزار ریال)

سرمایه	شاغلان	عضو	تعداد	سال و شهرستان
۳۶۴۴۱۰۰	۱۶	۱۴	۲	۱۳۹۰
۰	۰	۰	۰	۱۳۹۱
۰	۰	۰	۰	۱۳۹۲
۰	۰	۰	۰	۱۳۹۳
۲۱۵۷۸۰۰	۴۹۶	۲۰۳	۱۹	۱۳۹۴
...	۱۳۹۵
...	اشتهارد
...	ساوجبلاغ
...	طالقان
...	فردیس
...	کرج
...	نظرآباد

مأخذ- اداره کل تعاون ، کار و رفاه اجتماعی استان البرز